

**ELEMENTI, KRITERIJI I OBLICI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA U
NASTAVI **POVIJESTI****

Elementi ocjenjivanja u nastavi povijesti su:

ČINJENIČNO ZNANJE	- temeljna povijesna znanja - poznavanje najvažnijih činjenica, datuma i povijesnih osoba - poznavanje temeljnih povijesnih pojmova i procesa
KONCEPTUALNO ZNANJE	- sposobnost povijesnog mišljenja - vještine koje omogućuju organizaciju, generalizaciju i strukturiranje sadržaja, a obuhvaćaju: → vještinu kronološkog mišljenja → vještinu razumijevanja povijesne priče → vještinu analize i interpretacije povijesnih događaja i procesa → vještinu analize vrijednosnih povijesnih tema i zauzimanje stavova
PROCEDURALNO ZNANJE	- sposobnost povijesnog mišljenja i vještina povijesnog istraživanja - poznavanje metoda prikupljanja podataka, sređivanja i obrade - interpretacija i pisanje rada, eseja, seminarskih radova - rješavanje problemskih zadataka - kreiranje povijesnih karata, prezentacija, plakata

ČINJENIČNO ZNANJE

Činjenično znanje u nastavi povijesti obuhvaća:

1. poznavanje najvažnijih činjenica, datuma i povijesnih osoba iz povijesti svijeta i svoje nacije na pet područja ljudske aktivnosti: društvenom, ekonomskom, znanstveno-tehnološkom, političkom i filozofsko-religijsko-estetskom
2. razumijevanje temeljnih povijesnih pojmova što ih povjesničari koriste u svome radu i međusobnoj komunikaciji, njihovo razumijevanje i sustavna organizacija (npr. apsolutizam, industrijska revolucija, građanska revolucija, kontrarevolucija, imperijalizam, liberalna demokracija i slično).

Temeljni povijesni pojmovi koriste se u njihovu izvornom smislu i njihovo značenje se ne mijenja prilikom njihove upotrebe u različitim situacijama. Učenici ih moraju znati ako žele poznavati povijesnu znanost, raspravljati o povijesnim procesima, kao i o pojedinim povijesnim događajima, te rješavati probleme povezane s povijesnom znanošću. Temeljni povijesni pojmovi obično su simboli povezani s konkretnim činjenicama ili nizovima simbola koji prenose važnu informaciju. U većini slučajeva ti su pojmovi na relativno niskoj razini apstrakcije. Temeljni povijesni pojmovi služe za opisivanje različitih povijesnih okolnosti i događaja, za usmjeravanje naše pozornosti na ono što se može generalizirati i na ono što je jedinstveno za pojedini događaj, te za rasvjetljavanje konteksta u kojemu se određeni niz događaja zbivao.

KONCEPTUALNO ZNANJE

Konceptualno znanje u nastavi povijesti uključuje tehničke koncepte. Tehnički koncepti omogućuju učenicima razumijevanje kako povjesničar radi, što ga zanima, te kako se stvara i konstruira povijesno znanje i razumijevanje.

Glavni su tehnički koncepti:

- kronologija - kronološko mišljenje je srce povijesnog mišljenja. Bez jakog kronološkog osjećaja – kada su se događaji dogodili i kojim vremenskim redoslijedom – učeniku je nemoguće istražiti odnose između tih događaja ili objasniti povijesnu kauzalnost. Kronologija nam pruža mentalni kostur za organizaciju povijesnog mišljenja. Kronološko mišljenje tehnički je koncept, ali i više od toga – on je temeljna vještina koju svaki učenik mora razviti ako želi razumjeti povijest.
- kauzalnost (uzročno-posljedični odnosi i višestruki uzroci) - kada učitelj objašnjava pojedini događaj ili situaciju, on se bavi s tri međusobno povezana pitanja: Zašto se to dogodilo? Zašto se to dogodilo baš tada? Koji su uzroci tog događaja bili najznačajniji? Ova pitanja pomažu učitelju primijeniti koncept kauzalnosti, a učeniku razumijevanje događaja ili situacije.
- kontinuitet i promjena - tijekom poučavanja i proučavanja određene uže teme ili razdoblja učitelj i povjesničar se trebaju osvrnuti na izvore o kontinuitetu i promjenama. Objasnjavajući izvore kontinuiteta tražimo znakove neprekinutog ili evolucijskog razvoja. Izvori promjena jesu znakovi prekida s prošlošću. Mnogi događaji i promjene u životima ljudi tijekom stoljeća odražavaju prije kontinuitet, nego dramatične promjene. Učenici moraju razumjeti da promjene ne znače uvijek i napredak jer pojam napretka nosi sa sobom određeno vrednovanje koje se od jednog do drugog društva ili kulture mogu razlikovati.
- usporedbe i sučeljavanja – ovaj koncept omogućuje da se povijesni događaji, pojave i procesi te djela ljudskog stvaralaštva bolje razumiju i objasne stavljajući ih u kontekst u kojem se mogu ocijeniti i interpretirati. Usporedbom se uočavaju njihove sličnosti, zajednička obilježja ili međusobne različitosti i utjecaji. Usporedbom svrstavamo događaje, pojave i procese te djela ljudskog stvaralaštva u skupine čime se omogućuje formuliranje općih zaključaka i povijesnih generalizacija.

- kontekstualizacija - radi se o sposobnosti opisivanja prošlosti kroz oči i iskustva onih koji su bili tamo. Proučavajući literaturu, dnevnike, pisma, debate, umjetničke predmete i artefakte nekadašnjih ljudi, učenici moraju naučiti kako izbjegavati „sadašnje stavove“ kako ne bi sudili o prošlosti prema normativima i vrijednostima današnjice, već kako bi uzeli u obzir povijesni kontekst u kojemu su se događaji razvijali. Kontekstualizacija je uvijek u središtu povijesnog istraživanja i interpretacije.
- povijesne perspektive – ovaj koncept omogućuje učeniku da sagleda prošlost vodeći računa o vremenskom i društvenom kontekstu razdoblja koje proučava. Razvijajući ovu vrstu tehničkog koncepta, učenik će identificirati vrijednost, vjerovanja i prakse pojedinaca i zajednica u različitim razdobljima i razlikovati ih od onih u današnjici. Osim toga, moći će odrediti u kojoj je mjeri pojava ili proces iz prošlosti reprezentativan za mnogobrojne pojedince i/ili skupine u prošlosti.
- povijesni izvori – ovaj koncept podrazumijeva korištenje različitih vrsta povijesnih izvora, razumijevanje značenja izvora u proučavanju prošlosti te oblikovanje odgovora koji uključuju podatke iz izvora. Učeći o izvorima, učenik upoznaje važnost i ulogu kulturno-povijesne baštine te ustanova koje čuvaju takvu baštinu.

PROCEDURALNO ZNANJE

Proceduralno znanje u nastavi povijesti uključuje poznavanje metoda prikupljanja, sređivanja i obrade podataka, znanje o načinima interpretacije i pisanja povijesnog eseja. Prema tome proceduralno znanje opskrbljuje učenike znanjima koja su im potrebna za rješavanje problema. Rješavanje problema događa se u trenutku kada učenik mora utvrditi način kojim će postići cilj koji nikad ranije nije bio ostvaren. U nastavi povijesti to su znanja potrebna da bi se u konačnici napravilo maleno povijesno istraživanje ili neki manje složen zadatak. Na primjer, korištenje interneta za školske istraživačke

projekte može učenicima stvoriti velik problem jer za učinkovitu uporabu interneta treba poznavanje niza složenih i međusobno povezanih postupaka.

Diferenciranje ocjene po elementima praćenja uspjeha – kriteriji ocjenjivanja učenika:

1. ČINJENIČNO ZNANJE	
Odličan (5)	Zna sve tražene povijesne događaje, pojave, procese, pojmove, osobe i činjenice te ih samostalno i cjelovito producira.
Vrlo dobar (4)	Zna većinu povijesnih događaja, pojava, procesa, pojmova, osoba i činjenica te ih producira uz manju pomoć učitelja.
Dobar (3)	Prepoznaje najvažnije i pojedine događaje, pojave, procese, pojmove, osobe i činjenice te ih producira uz čestu pomoć učitelja.
Dovoljan (2)	Prisjeća se i nepovezano producira glavne povijesne događaje, pojave, procese, pojmove, osobe i činjenice.
Nedovoljan (1)	Učenik nije dosegao minimalni standard činjeničnog znanja. Izjavljuje da nije spreman.

2. KONCEPTUALNO ZNANJE

Odličan (5)	Pronalazi sve potrebne podatke na zemljovidu i legendi, cjelovito rješava pitanja kronološkog redanja i argumentira uzročno-posljedične odnose, razumije povijeni kontinuitet i društvene mijene te povezuje povijesne izvore s njihovim vremensko-prostornim nastankom.
Vrlo dobar (4)	Pronalazi većinu podatke na zemljovidu i legendi, rješava pitanja kronološkog redanja i argumentira uzročno-posljedične odnose, razumije povijeni kontinuitet i društvene mijene te povezuje povijesne izvore s njihovim vremensko-prostornim nastankom uz manju nesigurnost i nedostatke.
Dobar (3)	Djelomično pronalazi najvažnije i pojedine podatke na zemljovidu i legendi, necjelovito rješava pitanja kronološkog redanja, samo djelomično argumentira uzročno-posljedične odnose, slabije razumije povijeni kontinuitet i društvene mijene te slabije povezuje povijesne izvore s njihovim vremensko-prostornim nastankom.
Dovoljan (2)	Površno i uz veće pogreške interpretira podatke na zemljovidu i legendi, neuspješno rješava pitanja kronološkog redanja, neuspješno argumentira uzročno-posljedične odnose, pogrešno razumije povijeni kontinuitet i društvene mijene te neuspješno povezuje povijesne izvore s njihovim vremensko-prostornim nastankom.
Nedovoljan (1)	Ne uočava podatke na zemljovidu i legendi, ne rješava pitanja kronološkog redanja, ne argumentira uzročno-posljedične odnose, ne razumije povijeni kontinuitet i društvene mijene te ne povezuje povijesne izvore s njihovim vremensko-prostornim nastankom. Učenik nije dosegao minimalni standard konceptualnog znanja.

3. PROCEDURALNO ZNANJE

Odličan (5)	Razumije i vrednuje smisao, značenje i pouzdanost povijesnih izvora, cjelovito kreira povijesne zemljovide, vrši njihove analize i prati njihovu tematiku, cjelovito i interesantno kreira i izlaže samostalne radne zadatke i pisane radove. Učenik pokazuje izrazitu aktivnost, motivaciju i interes za spoznavanjem i učenjem.
Vrlo dobar (4)	Razumije i vrednuje smisao, značenje i pouzdanost povijesnih izvora, kreira povijesne zemljovide, vrši njihove analize i prati njihovu tematiku uz manje propuste, te kreira i izlaže samostalne radne zadatke i pisane radove uz manje propuste. Učenik pokazuje interes, aktivnost i motivaciju za spoznavanjem i učenjem.
Dobar (3)	Slabo razumije i vrednuje smisao, značenje i pouzdanost povijesnih izvora, površno kreira povijesne zemljovide, vrši njihove analize i prati njihovu tematiku, površno, necjelovito i neinteresantno kreira i izlaže samostalne radne zadatke i pisane radove. Učenik samo povremeno pokazuje aktivnost i interes za spoznavanjem i učenjem.
Dovoljan (2)	Samo prepoznaje značenje i pouzdanost povijesnih izvora, neuspješno kreira povijesne zemljovide, vrši njihove analize i neuspješno prati njihovu tematiku, pogrešno kreira i izlaže samostalne radne zadatke i pisane radove. Učenik ne pokazuje aktivnost, motivaciju i interes za spoznavanjem i učenjem te ga se na rad mora opominjati i poticati.
Nedovoljan (1)	Ne prepoznaje značenje i pouzdanost povijesnih izvora, ne može kreirati povijesne zemljovide, izvršiti njihove analize i pratiti njihovu tematiku, ne prihvaća i ne sudjeluje u samostalnim radnim zadacima te ne piše pisane radove. Učenik ne pokazuje interes i ne izvršava obveze koje se prakticiraju tijekom nastave povijesti.

Oblici vrednovanja učenika:

1. pisana provjera usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda
2. usmena provjera usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda
3. domaće zadaće (radna bilježnica i/ili listići sastavljeni prema određenim komponentama vrednovanja; projektni zadaci)
4. opisne bilješke koje se provode tijekom nastavne godine (odnos prema radu, redovitost u radu i izvršavanju obaveza, uključenost u nastavni proces)

PISANE I USMENE PROVJERE ZNANJA

KRITERIJI VREDNOVANJA ZA PISANE OBLIKE PROVJERE (ČINJENIČNO I KONCEPTUALNO ZNANJE)	
Nedovoljan	0 – 49 %
Dovoljan	50 – 61 %
Dobar	62 – 77 %
Vrlo dobar	78 – 89 %
Odličan	90 – 100 %

- navedeni omjer se može, u slučaju specifičnih rezultata pisanih provjera, prilagoditi ostvarenom uspjehu razrednog odjela po pojedinačnoj pisanoj provjeri.

Svaka pisana provjera usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, uglavnom, rezultira dvjema ocjenama: za činjenično i konceptualno znanje.

Učenici koji nisu bili na satu u terminu kada se pisala pisana provjera, pisat će je prvi sljedeći sat nakon povratka na nastavu ili u terminu koji odredi učitelj u dogovoru s učenikom.

Pisane provjere usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda se pravovremeno najavljuju, a provode se nakon obrađenih i uvježbanih nastavnih cjelina ili tema. Vremenik pisanih provjera dostupan je u E-dnevniku.

O broju pisanih provjera usvojenosti odgojno-obrazovnih odlučuje svaki učitelj pojedinačno, a provodi ih u skladu s planom, programom, Nacionalnim okvirnim kurikulumom i Pravilnikom o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi.

Pisane provjere usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda pišu se isključivo kemijskom olovkom (plava ili crna). Svaki eventualni prigovor učenika na ispravljene pisane provjere neće se uzeti u obzir ukoliko je provjera pisana olovkom.

Usmeno provjeravanje znanja provodi se nenajavljeno na svakom satu. Prilikom usmene provjere učitelj može ocijeniti učenika iz jednog ili iz dva elementa (činjenično i/ili konceptualno znanje).

Na svaki pokušaj prepisivanja ili dogovaranja za vrijeme pisanog provjeravanja učitelj će oduzeti pisanu provjeru i ocijeniti je negativnom ocjenom, a u usmenom ispitivanju prekinuti će s istim te učenika ocijeniti negativnom ocjenom.

DOMAĆE ZADAĆE

Domaća zadaća nastavak je školskog rada te ju je učenik dužan redovito pisati. Svaka domaća zadaća može biti ocijenjena, a ocjena unesena u E-dnevnik u jedan od elemenata vrednovanja (ovisno o tome koji je tip zadatka zastupljen u domaćoj zadaći). Domaće zadaće se vrednuju prema istom kriteriju kao i pisane provjere. Ukoliko je predviđeno da se domaća zadaća ocijeni, učenik koji nema domaću zadaću ili ju nije donio bit će ocijenjen negativnom ocjenom. Ukoliko domaća zadaća nije predviđena za sumativno vrednovanje učitelj može evidentirati u E-dnevnik da domaća zadaća nije napisana te pet nenapisanih zadaća (koje će biti evidentirane kao nenapisane

u E-dnevniku bilješkom ili minusom) bit će ocijenjeno ocjenom nedovoljan (u kategoriji proceduralnog znanja).

PROJEKTNİ ZADACI

Učenik tijekom nastavne godine može dobiti projektni zadatak. Takav tip zadataka može biti individualan, u paru ili grupi. Učitelj dodjeljuje vrijeme izvedbe, metode rada i načine vrednovanja s kojima učenike upoznaje u trenutku davanja takvih zadataka. Ocjena projektnog zadatka upisuje se u E-dnevnik (proceduralno znanje).

ISPRAVAK NEGATIVNIH OCJENA

Negativne ocjene dobivene usmenom provjerom znanja ne ispravljaju se.

Negativne ocjene dobivene iz domaće zadaće ne ispravljaju se.

Negativne ocjene dobivene pisanom provjerom usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda ispravljaju se isključivo pisanim putem na način:

- ukoliko je učenik dobio dvije nedovoljne ocjene (i iz činjeničnog i iz konceptualnog znanja), učenik je dužan ispraviti minimalnu jednu negativnu ocjenu.
- ukoliko je pisana provjera usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda ocijenjena samo jednom sastavnicom vrednovanja (ili činjenično ili konceptualno znanje) učenik je dužan tu ocjenu ispraviti.
- svaki pokušaj ispravka negativnih ocjena bilježi se u E-dnevnik, kao i ocjena dobivena ispravkom.

Ocjene koje nisu negativne (pisana provjera usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda) učenici mogu ispraviti isključivo usmenim ispitivanjem. Takve je ocjene moguće ispravljati samo jednom. Dobivena ocjena upisat će se u E-dnevnik

neovisno o tome je li ona veća, manja ili jednaka ocjeni postignutoj na pisanoj provjeri usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda.

Negativne ocjene dobivene za element proceduralnoga znanja učenik nije dužan ispraviti.

ZAKLJUČIVANJE OCJENA

Zaključna ocjena proizlazi na temelju svih ocjena dobivenih tijekom nastavne godine i na temelju bilješki o učeniku u rubrici Bilješke. Iako je najčešće, nije nužno rezultat aritmetičke sredine.

Učenik koji nije ispravio sve pisane provjere usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda (barem jedan element vrednovanja za svaku pisanu provjeru), bez obzira na aritmetičku sredinu, ne može imati pozitivnu zaključnu ocjenu.

Ukoliko je učenik na granici između dvije ocjene može pisati godišnji ispit znanja za veću ocjenu.

Ukoliko je učeniku zaključena ocjena nedovoljan (1) učenik se upućuje na Dopunski rad.

DOPUNSKI RAD

Učenik na dopunskom radu ispravlja onaj dio za koji je tijekom nastavne godine imao ocjenu nedovoljan (1).

Nakon obrade i vježbe određenog nastavnog sadržaja učenik pristupa pisanoj provjeri usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Tablica bodovanja ista je tablici bodovanja koja je već navedena u ovom dokumentu (kriteriji vrednovanje za pisane oblike provjere – činjenično i konceptualno znanje).

U slučaju da učenik tijekom Dopunskog rada ostvari očekivane ishode učitelj mu zaključuje prolaznu ocjenu. Ukoliko učenik nije zadovoljio upućuje se na polaganje Popravnog ispita.

POPRAVNI ISPITI

Zbog specifičnosti predmeta (elementi konceptualnog znanja) popravni ispit se polaže u dva dijela: pisani dio i usmeni dio.

Vrednovanje pisane provjere usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda (činjenično i konceptualno znanje) provodi se prema sljedećim kriterijima:

KRITERIJI VREDNOVANJA ZA PISANE OBLIKE PROVJERE (ČINJENIČNO I KONCEPTUALNO ZNANJE)	
Nedovoljan	0 – 49 %
Dovoljan	50 – 61 %
Dobar	62 – 77 %
Vrlo dobar	78 – 89 %
Odličan	90 – 100 %

Popravni ispit polaže se pred povjerenstvom koje imenuje ravnatelj Škole, a ocjena povjerenstva je konačna. Način polaganja popravnih ispita uređuje se Statutom škole.

PREDMETNI ISPIT

Učenik koji iz opravdanih razloga nije mogao pohađati nastavu te zbog toga nije mogao biti ocijenjen, upućuje se na polaganje predmetnog ispita.

Predmetni ispit sastavljen je od zadataka koji obuhvaćaju sve cjeline obrazovnog razdoblja. Ispit se boduje i vrednuje u skladu s Kriterijima vrednovanja za pisane oblike provjere (činjenično i konceptualno znanje) – tablica navedena u ovom dokumentu. Dobivena ocjena na predmetnom ispitu zaključna je ocjena.

Način polaganja predmetnog ispita uređuje se Statutom škole.

VREDNOVANJE UČENIKA S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

U vrednovanju učenika s posebnim potrebama posebno će se uvažavati odredbe članka 5. Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi.

učiteljice Povijesti:

Morena Glavinić

Doris Bilić

